

hakikî bir varoluş biçimi olan öz benlikle (ruhla) tanışmaktır. Hayatı bu ruhla devam ettirmektir. Bu farkındalık gelişmezse, ruhun enerjisi nefsin kirli filtrelerinden süzülemez, bulanıklaşır ya da negatifleşir. Nefsin kirlenmiş filtrelerinden çıkan negatif enerji de sahte benliği ortaya çıkarır. İçsel varlıkta (ruhta) bulunan enerji kirlenmeden temiz olarak ortaya çıkar ve hayata pozitif şekilde akarsa işte ancak o zaman doğallık (hakikî benlik) de kendini gösterir. Lakin kaynak temiz olsa da, bazen en berrak su bile, *nedensellik ilkesi* gereği aktığı kanalın ve yerin olumsuz koşullarından etkilenebilir, kirlenebilir. Böyle olursa insandaki doğallık ve dinginlik bozulabilir. Ruhanî ritüellerin düzeltme ve düzenleme gibi manevi gücünü kullanmadan bozulan doğal durumu tamir ve ıslah etmek pek de kolay değildir.

Bu bağlamda psikolojik bağımsızlık ve şifa-iyileşme sağlayan bir disiplin olarak tanımlanabilen ruhanî ritüeller, dengeyi yakalamada insani kapasiteye ciddi katkılar sunar. Geçici olanı kalıcı olanın yerine koymama gerekliliğini öğreterek onu hak ve had yol ve sınırları içinde tutar. Çünkü yaşamın akışı içinde egonun yanılsamalarına kapılabiliyor ve özgür irademizi kötüye kullanarak kimi zaman bilinçli ya da bilinçsiz kendimizi kötü bir çıkmaza sürükleyebiliyoruz. İşte hayattaki bu zor çıkmazlardan kurtulmanın yöntemini geliştiren ruhanî ritüeller, şefkat ruhunu yaşatan terbiye anlamına gelir. Varlık nedeni de işbu ruhu yaşatmaktır. Erdemli amaçlarla bu ruhu yaşatmanın ve egemen kılmanın gayreti içinde olmaktır. Bu gayretin içsel disipliniyle biçimlenmiş yüksek bir sorumlulukla çalışmak ve üretmek demektir. Kilisedeki ruhanî ritüellerin disiplinini geliştiren gönül tabiplerinin düşünsel arka planında yatan temel anlayış kısaca şöyle ifade edilebilir: **Kendi içindeki karanlığı bilmeyen insan, kendisi ve çevresi için en büyük tehdittir. İnsan, kendi içindeki karanlığı tanıdığı kadar aydınlanır. Dolayısıyla özdenetim ruhunu güçlendiren disiplinden kaynaklı eğitim ve ibadet süreçlerinin bir gereği olarak yapılan zorlu egzersiz devreleri güçlü insanlar var eder.**

Tıbbi anlamda koruyucu hekimlik ne anlama geliyorsa, zihinsel dünya için de ruhanî ritüeller o anlama geliyor. Bu ritüeller, gelişmek ve olgunlaşmak için daha çok neyin doğru olduğuna odaklanarak, zihinden/akıldan ruha/kalbe giden yolu açar. İlahî

değerlerin hissediş kabiliyetini arttırır. Sahip olunan bilgiye ilahî anlam ve tevazuun terkebini katar. Alışveriş içinde olunan her şeye kalıcı/ebedî bir yön katar. Yani ilahî özün enerjisini yayar, ruhu işlevsel kılar ve manevî açıdan insanı güçlendirir ve ona sosyal donanımlar kazandırır ki burada esas olan, insanın beden vasıtasıyla nefsi(ni) terbiye etmesidir. **Nefis terbiyesi denilen şey de hayatın sürdürülmesi ve güçlendirilmesi adına, ruhun düşüncesine ve iktidarına hazır şekilde insanın kendini hizaya çekmesi demektir. Esenlik ve istikrar yurdunu kendi iç dünyasında kurmasıdır.** Dolayısıyla ruhanî ritüeller beden terbiyesi yoluyla ilahî irtibatı sağlayan anlamlara sahiptir. **İnsan, kendi içindeki karanlığı tanıdığı kadar aydınlanır** gerçeğinden yola çıkan bütün ruhanî öğretilerin temelinde bu anlayış vardır. Bu da, hâl ve kalp meselesidir. Bu anlayış, sahip olunanların (makam, yetki, güç, servet, bilgi, paye, yetenek, beceri vs.) insana egemen olmasını engellemek, insanın o sahipliklere egemen olmasının yöntemini bilmesi demektir.

Dolayısıyla Süryani kültürü içerisinde bilhassa kiliselerde icra edilen ruhanî ritüellerin çok yönlü derin bir felsefesi vardır. Alt ve üst bilinçle birlikte insanı, zihnini, duyularını, düşüncesini, ilahî hakikatin olgunluğuna, hikmetin üretkenliğine yani gerçek sevgi diyarına yükseltme amacı taşır. Bu sayede insan bencilliğin, kibrin, farklılığın, aykırılığın, karşıtlığın ve tek kelimeyle çelişkilerin bulunmadığı geniş bir yürek birliğine davet edilir. Çünkü insan için esas olan; kalıcı özünü keşfetmesi ve hakikî benliğine kavuşmasıdır. Onu egodan ve egonun her türlü kısıtlayıcı ve zehirleyici niyet ve eyleminden kurtarmasıdır. Bunu anlamak; hayatı bir bütün olarak kabullenmek ve onu iyi bir ahlâkla yönetmek demektir. **Zira ruhanî ritüellerin yegâne amacı, eski yaratılışımızı üzerimizden atarak Mesih'i giyinmek, Mesih'e benzemek, O'nun ruhuyla içsel dönüşümümüzü sağlamaktır. İkinci doğumumuzu yapmaktır.** İşte bu amacı gözetmenin birer aracı/vesilesi olan ruhanî ritüeller; didaktik tekrarlar² ve eğitsel anlamlarla, zihnin karmaşık sorunlarını, ruhun istikrarlı ve iyileştirici/dönüştürücü düşünceleriyle

² Tekerrürün güzelliği ve zihin açıcılığı ve bunun da mana dünyasına tekrar tekrar yansımalarının büyük faydaları vardır.

bağdaştırır. İkinci doğuma vesile olarak düşünceleri ve niyetleri yapay kalıplardan kurtarır. Yaşam ışığının (özgünlüğün) ortaya çıkmasına ve **bilmek, yapmak, olmak** yolculuğunda insanın kendinde kalmasına katkı sağlar. Buradaki asıl amaç, içsel dünyadaki tali yolları mutlak hakikate götüren ana yola bağlamak ve kişisel aydınlanmaya ışık tutmaktır. Çünkü insanı dünya(sın)da kilitleyen ya da açan şey, negatif veya pozitif inanç dolu güçlü düşünceleridir. Bu düşüncelerin yansıması olan duygu ve hâllerin yaşamında meydana getirdikleridir.

Antakyalı Mor Severius (459-533) ruhani ritüellerin nihai amacını şöyle açıklar: **Rabbin kiliselerinde icra edilen tüm ritüeller nihai bir amaca hizmet eder. İster bayram ister oruç ister başka ritüel olsun, tüm bunlar, erdemli olanlara yaklaşmak ve yüce tekamüle kavuşmak suretiyle ıslah olmamız içindir.** Ancak ritüellerin uygulanması gerekli etkiyi yapmıyor ve arzulanan dönüşümü sağlamıyorsa, sorun, bilinmeyen anlamlarda değildir. Bilinen anlamların yeteri kadar anlaşılması ve geçici olanın kalıcı olana tercih edilmesi en büyük sorundur. Kültürel ve ruhanî düzlemdeki bilgilerin öğrenilmesi ve anlaşılmasında bireysel çabaların yetersiz kalışı ve bu bilgilerin sunulmuş tarzı da burada olumsuz rol oynamaktadır. Öze dönük bilgilerin aktarılması gerektiği gibi olmadığında, maalesef ruhanî ritüellerin anlamı da yeterince öğrenilmez. Bu ritüellerin teatral bir uygulama gibi algılanmasının ruh(lar)da yarattığı olumsuz etki/tepki, kişiyi içsel boşluğa sürüklemekte ve bu olumsuz durum onun hakikatten uzak kalınmasına neden olmaktadır. Anlam eksikliğinin yarattığı boşluk, egonun talepleriyle doldurulunca, ruhun ihtiyaçları egonun hâkimiyeti altında ezilmeye başlar. **Dolayısıyla anlama ve anlamlandırma bağlamında bu konunun etraflıca araştırılması, hayati önem taşır. Arka planda çeşitli etkenler olsa da, öncelikle Mesihî öğretinin çok iyi kavranmasının yöntemleri aranmalıdır. Bu yöntemlerle inanç ve mana dünyası daha fazla güçlendirilmelidir.**

Şayet mana dünyası Mesihî öğretinin ışığıyla/nuruyla aydınlanırsa, ruhanî ritüellerin kapsadığı anlamın da, içsel karanlığı dağıtma ve içsel boşluğu doldurma amacına dönük olduğu daha çok anlaşılacaktır. Zira gerçek ilahî sevgiye kavuşmak, hakikî

benliği keşfetmekle mümkündür. Hakik benliği keşfetmeden, onu sevginin ışıklarıyla aydınlatmadan, dış dünyada da gereklerini yerine getirmeden, insanın içindeki boşluklar maalesef dolmuyor. Onun için ezbere dayalı değil de, kadim dil Sryanicenin pozitif enerji yüklü geliştirici kavramlarının anlamını da kavrayarak yapılan ruhanî ritüellerin, gerek icrası gerekse bıraktığı etkinin hazzı bambaşkadır. Burada elbette ki mesele dil meselesi değildir. Mesele dilden ziyade insanı harekete geçiren, motive eden o kavramların anlam yüklü olduğunun hissedilmesidir. Kilisede fizik bulunmak suretiyle, salt görsel açıdan yapılan herhangi bir ritüelin arzulan hazzı ve etkiyi vermesi beklenmemelidir. Çünkü iselleştirilmeden yapılan ritüeller bedensel bir hareketten başka bir Şey değildir. Selam vermenin anlamını bilmek bile, selam verme eylemine başka bir anlam ve keyif katıyorsa, bu durumda ruhanî ritüellerin çağrışımlarını bilerek ve anlamını kavrayarak, onları kalben ve ruhen hissederek yapmanın verdiği o doyumsuz hazzı ve o hazzın insanda yarattığı etkinin kapsamı da tarif edilemez. Çünkü o hazla anında ilahî irtibatın kapısı aralanır. O esnada ilahî merkeze bağlanılır. Bağlantı anlarına ne kadar çok sevgi ve samimiyet karışırsa, ilahî akışın etkisi de o oranda büyür. İnsan ne kadar ruhanî faydalar kazanır, ruhen yükselirse, yaşamı da o ölçüde anlamlı ve doyumlu olur. İnsan yle pozitif bir ruh haline kavuşur ki, herkesin her gün başka türlü gördüğünü, o pozitif anlamda farklı görür ve ona göre farklı davranır. Bu hal, ruh veya kalp gözünün açılmasına vesile olur. Dolayısıyla kalp gözünün açılması konusunda ruhanî ritüellerin sunduğu katkılar, içsel aydınlanmaya büyük faydalar sunar. Zira ruhanî ritüeller, erdemli birer insan olmamıza yardımcı olmak ve bizi yüce bir tekamüle kavuşturmak için tasarlanmıştır. **Aydınlanmanın başka bir ifadesi olan gönül/kalp gözünün açılması, her türlü kırılgnlık ve alınganlığı açan, yargısız ve temiz bakabilmenin içsel anahtarının bağışlanması anlamına gelir, Bu anahtar da, arınmışlığın, saflığın, tevazuun, sevginin, Őfkatin, merhametli farkındalığın hâl ve bilinci içinde olabilmenin kapısını açar.** Dolayısıyla kilisede belli usul ve prensiplere dayalı olarak yapılan toplu ya da bireysel ibadet, ritüel ve törenler yahut diğer disiplinler, zden veya ruhtan uzaklaşmamayı hatırlatan uygulamalardır. Ruhu besleyen bu mükerrer döngü, içsel

karanlıkları dağıtmayı; dertlere katlanmayı değil onları katlamayı ve hatta onlardan kurtulmayı öğretir. Zira kilisede yapılan ritüel ve disiplinler, yaşamı pozitif döngüde tutmaya dönüktür. İnsanı özüne yakınlaştırırken ruhsal gelişimine (tekâmülüne) ve özdenetimine hizmet eder. O öze/ruha ait yazılımın ve programın anlaşılmasında yüksek bilinç ve sorumluluk yaratır. Çünkü insanoğlu bilinmezliklerle dolu bu dünyada, bilinmezliğin sır perdelerini aralayan, bilinmeyenin sırrına varmak için devamlı uğraş veren bir varlıktır. Bu durum, aslında ilahî ışıktan ve hakikatten kopan insanın anlam arayışıdır.

İnsanoğlu doğduğu gün rahmin/özün besleyici şefkatinden/rahatlığından kopar. Bu kopuş insan için bütün olumsuzlukların başlangıcı olur. Aynı şekilde ilahî özden kopan insan da yaşamın besleyici anlamını/rahatlığını yitirir. Sevginin ve yuvanın ruhu *yaradan* olduğuna göre, sevmek onunla bütünleşmek demektir. Bu bir anlamda yuvaya (öze) dönüştür. Bencillik, dışlama, ötekileştirme, çekememezlik, kıskançlık, kin, gurur vb. nefret ve hayatı zehirleyen diğer negatif tutumlar, özden/yuvadan uzaklaşmayı ifade eder. Çok az insan ölmeden önce yani henüz hayattayken o yuvaya geri dönebilmektedir. İşte farklı ruhanî disiplin ve ritüeller, o (öze) dönüşün formüllerini sağlar. O formülleri insana bağışlar. O (öze) dönüşün formülleriyle arzulanan olgunlaşmayı yapar. Bu amaca götüren yolda ilham kaynağı olur. Zira insanın içinde zaman zaman kendi kendini kandıran, egoya/hileye/kurnazlığa meyleden, kendi nefsinin yücelten kör ve karanlık alanlar vardır. Ruhanî ritüellerdeki çağrışımlar, bu bağlamda ideal olanı veya aydın olanı hatırlatır. Yeni ışıklarla ve tasvirlerle kör ve karanlık alanların aydınlanmasına yardım eder. İnsanı kandıran, aldatan ve yanlış sürükleyen tutumların etkisini kırar. Bunu sosyal empatiyi geliştiren yüksek ahlakî bir sorumluluğa dönüştürür.

Bütün bu nedenlerden dolayı Süryani kültüründe kalben ve ruhen yapılan samimi ibadetlere ve ritüellere çok büyük önem atfedilir. Çünkü akıl-beden-kalp koordinasyonu ile yapılan ibadetlerin etkisi çok büyüktür. İnsan kendini ibadete veriyorsa, kalben, ruhen ve zihnen oradaysa ve o akışın içindeyse zaten bu ilahî bir irtibattır. Ancak uygun zihinsel durum sağlanmamışsa, amaç hâsıl olmaz ve doğru

uygulama ve doğru aşama yakalanmaz. Çünkü varoluş hissinin oluşması için zihinsel olarak anda olmak, anda kalmak (yani dağılmamak, savrulmamak) çok önemlidir. Dolayısıyla yapılan bütün işlerde zihinsel hazırlık ve o anda olmak gerekli ve önceliklidir. Anda saklı olan varoluşun coşkusu başka türlü yakalanmaz. Ruha gerekli şifayı vermez. Nitekim batıya da önemli etkileri olan ve uzak doğu kültürlerinden türeyen meditasyon kavramı, esasen insana **anda var olmayı** öğretmekten başka bir şey değildir.

Özdeşleştiği sınır(lama)lardan ya da yetersizliklerden kurtulmak isteyen kişi, ruhanî ritüellerin anlam ve gücüne muhakkak kavuşmalıdır. Bu da ruhun yönetiminde farkındalık yüklü samimi iman, sevgi, şefkat, gayret ve disiplin demektir.

Yusuf Beğtaş